חג השבועות

א. כתב הרמב"ם[1]: „מנהג פשוט שקורים ביום טוב הראשון (של עצרת) בחודש השלישי[2] ומפטירין במרכבה"[3] (ומקורו בברייתא דמגילה[4], כמ"ש בכסף משנה). וכן נפסק להלכה בטור ושו"ע[5].

ובטעם הדבר שמפטירין במרכבה דיחזקאל כ' רש"י[6] (והובא בשו"ע אדמו"ר הזקן[7]) „על שם שנגלה[8] בסיני ברבוא רבבות[9] אלפי שנאן"[10]. ובאריכות יותר מבואר בלבוש[11] — „מפטירין במרכבה דיחזקאל משום שבאותו היום באותו המעמד הנבחר השיגו כולם למעלת הנבואה, וכולם קטניהם וגדוליהם שמעו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה[12] ובלי ספק שכולם השיגו באותו מעמד מעשה מרכבה בכל מה שהשיג יחזקאל כענין שנאמר[13] וכל העם רואים את הקולות שרמז כולו למעשה מרכבה לכך מפטירין ג"כ במעשה מרכבה שהוא מעין המאורע". ומפורש ברד"ק ליחזקאל[14] בשם רז"ל[15], „כי ישראל ביום מתן תורה ראו המרכבה כמו שראה אותה יחזקאל עד שאמרו כי קטנה שבנשיהם גדולה היא כיחזקאל[16] בן בוזי"[17].

ולכאורה טעם זה (על הפטרת מרכבת יחזקאל) דורש ביאור: זה שהפטרה צ"ל „מעין המאורע"[18] פירושו הפשוט הוא שבהפטרה מדובר (לא אודות ענין צדדי שבמאורע, אלא) אודות עיקרו של המאורע. ובנדו"ד, ראיית המרכבה שבמ"ת אינו, לכאורה, מגוף ועצם הענין דמ"ת — שהוא התגלות השם לכל ישראל ונתינת התורה לבני ישראל:

ועפ"ז מתאים יותר לכאורה, דלקריאת פרשת מ"ת ביום א' („שהוא ענינו של יום שבו נתנה התורה"[19]), יפטירו בחבקוק[20] „שמדבר[21] במתן תו-

---

1) הל' תפלה פי"ג ה"ט.

2) יתרו יט, א ואילך.

3) יחזקאל סי' א.

4) לא, א.

5) או"ח סי' תצד.

6) מגילה שם ד"ה במרכבה.

7) או"ח שם ס"ד.

8) בשו"ע אדה"ז מוסיף „(שנגלה) הקב"ה". וברש"י כ"י (הובא בדק"ס מגילה שם) „בעצרת על הר סיני".

9) בב"ח לפרש"י הגי' „ברכב רבותים", ע"ד ל' הכתוב (תהלים סח, יח). וכ"ה ברש"י שברי"ף (וברש"י כ"י הנ"ל „רבוא רבותים"). ובשו"ע אדה"ז הוא כברש"י לפנינו.

10) ברי"ן מגילה שם „לפי שירד הקב"ה על הר סיני בהוד מרכבתו".

11) או"ח שם ס"א.

12) יתרו כ, ב-ג. מכות כד, ע"א. הוריות ח, סע"א.

13) יתרו כ, טו.

14) א, כח.

15) ראה תנחומא צו יב. פסיקתא דר"כ פי' יב (בחודש השלישי). פסיקתא רבתי פי' כא (עשה"ד).

16) וראה לקמן סוס"ג.

17) ולהעיר מז"ח יתרו (לז, סע"ד ואילך) דראיית יחזקאל היתה בחג השבועות ביום מ"ת. וראה ברכי יוסף ומחזיק ברכה (להחיד"א) או"ח סתצ"ד אות ג. נצוצי זהר (מרגליות) לז"ח שם אות יח.

18) ל' רש"י מגילה ל, ב ד"ה הא כדאיתא.

19) ל' אדה"ז בשו"ע שם ס"ד.

20) ב, כ ואילך. — ראה מגילה לא, א דעת הת"ק „בעצרת שבעה שבועות ומפטירין בחבקוק". והאידנא — ה"ז הקריאה וההפטרה דיום ב' כפי שמסיק בגמ'.

21) ל' רש"י מגילה שם.

רה[22] אלו־ה[23] מתימן יבוא במתן תורה (משתעי[24])".

ויתירה מזו: אפילו את"ל שגם זה הי' מעיקרי הענינים דמ"ת — שגילוי השכי־נה הי' עם המרכבה, וכמו שכ' בלבוש (שם) „שבאותו היום באותו המעמד כו' השיגו כולם למעלת הנבואה . . מעשה מרכבה כו'" — הרי לכאורה עיקר ה־הדגשה אינו בראיית המרכבה, אלא בהתגלות (כבוד) השם, ומה שכולם שמעו אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה. ובפרט אשר איתא ברז"ל[25], שמראיית המרכבה נסתעף אח"כ מעשה העגל ר"ל.

ואף את"ל שצ"ל הפטרה במרכבה, לכאורה הי' מתאים יותר להפטיר ב־ישעי'[26], מרכבה שראה ישעי', כי שם ההדגשה היא ראיית כבוד השם, „וארא את אדנ"י יושב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל שרפים עומדים גו'", וע"ד המרכבה בקיצור (וכפי שאכן מפטירים בפ' יתרו במרכבת ישעי'), משא"כ ביחזקאל — אריכות ופרטים ע"ד המרכבה — ובקיצור ע"ד השם.

ויש להוסיף: גילוי כבוד השם שב־מ"ת אינו דומה לגילוי כבוד השם שב־מרכבת יחזקאל[27], אלא בדומה יותר ל־נבואת ישעי', ועד ויתרה מזה כעין דרגת משה גדול שבנביאים, כמ"ש[28] „פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר" (וע"ד, כנ"ל דאנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום)[29].

ולפי זה צריך ביאור גם בדברי הרד"ק הנ"ל, שבמ"ת הי' גילוי מרכבת יחזקאל — דמאחר שהי' גילוי (כבוד) השם שלמעלה מעלה מזה — הרי שרגא בטיהרא מאי אהני?

גם צריך ביאור בגוף הדין ש„מפטי־רין במרכבה" — אף, ש„אין דורשין . . במרכבה (אפילו) ביחיד אא"כ הי' חכם ומבין מדעתו"[30], ומטעם זה „ונוהגין בקצת מקומות שגדול וחכם קורא זאת ההפטרה[31] וסמך לדבר ולא במעשה במרכבה אא"כ הי' חכם ומבין מדעתו"[32], ועד שלדעת הת"ק[33] אין מפטירין ב־מרכבה „דלמא אתי לשיולי ולעיוני בה"[34].

בתוי"ט[35] מסביר „טעמא דמילתא דלא חיישינן (דילמא אתא לעיוני) נ"ל דממ"נ אם הוא חכם יודע שהדברים אלו לב המשכיל לא ישיגם ושתיקתו יפה מ־

---

22) ובלבוש שם ס"ב כ' „שהוא ג"כ במעשה מרכבה".

23) חבקוק ג, ג. תיב"ע עה"פ. ספרי (ורש"י) האזינו לב, יא. ועוד.

24) הגהת הב"ח שם.

25) תנחומא (תשא כא) ושמו"ר (פמ"ב, ה) — הובא ברד"ק יחזקאל שם.

26) סי' ו'.

27) ראה גם זח"ב פב, א.

28) ואתחנן ה, ד. דוגמת הנאמר במשה (בהעלותך לג, יא) „ודבר ה' אל משה פנים אל פנים" (ועוד) — ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ה.

29) כן הוא דעת הרמב"ן עה"ת (יתרו כ, ז), שב' דברות אלו „היו שומעין הדבור ומבינין אותו ממנו כאשר יבין אותם משה". אבל לדעת הרמב"ם (מו"נ ח"ב פל"ג) ועוד, גם בב' הדברות לא הגיעו למעלת משה. וראה בארוכה בשו"ת הרשב"א ח"ד סרל"ד. ועוד. — הדיעות והשקו"ט בזה ראה תו"ש יתרו במילואים ס"ב.

30) משנה חגיגה יא, ב. רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ב.

31) חק יעקב שם סק"ג.

32) שו"ע אדה"ז שם ס"ה.

33) משנה מגילה כה, סע"א (ובמשנה שב־משניות — ספ"ד).

34) רע"ב למשנה שם. וראה גם רמב"ם ב־פיהמ"ש שם.

35) למשנה מגילה שם.

דיבורו, ואם לאו בר הכי הוא הכי נמי אויל מחריש חכם יחשב[36] והחרש יחריש באולתו ולא ישאל בענינים אלו שידע שאינו כדאי שישיבו לו שום מענה".

אבל גם עפ"ז צ"ב, מהי התועלת בקריאת הענין בצבור, שכוונת הקריאה אינה רק עבור יחידי סגולה שחננם ה' תבונה המבינים במרכבה, אלא עבור כאו"א הנמצא בבית הכנסת ושומע ה־ קריאה וההפטרה, שרובם אינם בדרגא דחכם ומבין מדעתו כו' — הבנת מעשה מרכבה.

ועכצ"ל שיש במרכבת יחזקאל ענין מיוחד שבו מודגש החידוש דמ"ת (שלכן ה' גילוי המרכבה בעת מ"ת), ולכן הפטרה זו היא „מעין המאורע", החידוש הכללי דמ"ת (ואפילו יותר מהנבואה ד־ מרכבת ישעי') — וענין מיוחד זה שב־ מרכבת יחזקאל (שבזה היא „מעין ה־ מאורע" דמ"ת) ניתן לכאו"א מישראל להבין[37] (אף שפרטי הדברים שבמרכבת יחזקאל סתומים הם, ואינם בהבנת סתם בני אדם, ד„עומק מעשה מרכבה . . רחוק מדעת ההמון"[38]).

ב. ויש לומר הביאור בזה:

מבואר בגמ'[39] החילוק בין מרכבה שראה ישעי' ומרכבה שראה יחזקאל — „כל שראה יחזקאל ראה ישעי' למה יחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך ולמה ישעי' דומה לבן כרך שראה את המלך".

והנה לפי פשוטו נראה שהחילוק ביניהם הוא לא במה שראו אלא במה שסיפרו, דישעי' „לא[40] חש לפרש את הכל, שהי' בן מלכים וגדל בפלטין ובן כרך הרואה את המלך אינו נבהל ואינו תמה ואינו חש לספר". אבל מזה גופא שישעי' מתואר כ„בן כרך" שהי' בן מלכים וגדל בפלטין ויחזקאל כ„בן כפר", שאין מקומו בפלטין של מלך[41] — מובן שנבואת ישעי' עליונה ושלימה יותר[42], וכמחז"ל[43] שישעי' נק' „גדול שבנביאים"[44] ומדריגת נבואתו והשגתו היתה למעלה מהשגת יחזקאל.

ויש לומר, שהחילוק מודגש בזה גופא, שבדברי יחזקאל באים ומפורטים כל פרטי עניני המרכבה ואילו אצל ישעי' מודגש בעיקר ענין ראיית המלך עצמו (ולא פרטי המרכבה) — והרי זה מתאים להחילוק בפשטות בין בן כפר שראה את המלך ובן כרך שראה את המלך: בן כרך שרואה את המלך, הרי מכיון שגדל בפלטין של מלך יש לו איזו השגה בגדלות המלך, ולכן אין ראיית (ריבוי פרטי הענינים ד)מרכבת

---

36) משלי יז, כח.

37) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ד סי"א: לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הס"ת כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו שחובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבס"ת . . ויש נוהגים . . שלא לסמוך על שמיעה בלבדה אלא הם בעצמם קורין ההפטרה כו'.

38) ל' הרמב"ם מו"נ ח"ג בהקדמה.

39) חגיגה יג, ב.

40) פרש"י חגיגה שם.

41) להעיר מתוד"ה לבן כפר — חגיגה שם.

42) ראה מו"נ ח"ג ספ"ל ובמפרשים שם.

43) ילקוט ישעי' רמז שפה.

44) והיינו, בערך לשאר הנביאים חוץ ממשה — ראה לקו"ש ח"ט ע' 204 הערה 7.

*) בפרש"י סוטה (לט, ב ד"ה שתגלל) שלא יהיו טרודים מלשמוע. ועד"ז בטושו"ע שם סקמ"ז (ס"ז). ובזה הי' אפשר לפרש שהמצוה היא עצם השמיעה, וכן הי' אפ"ל בלשון הב"י או"ח סרפ"ד שם (בשם המרדכי) „כדי שגם הגולל יבין אל ה־ מפטיר". אבל מהכפל בשו"ע אדה"ז „להבין ו־ לשמוע" משמע שמפרש גם להבין, כפשוטו. ועצ"ע.

המלך וכיו"ב מוסיפה אצלו הפלאה ב־רוממות המלך, כ"א רק ראיית המלך עצמו: משא"כ בבן כפר שאין לו ידיעה והשגה בגדולת המלך, כאשר רואה עניני גדולתו וגודל יקר מלכותו, ה"ז מעורר אצלו התפעלות מגדולתו של המלך (אף שגם אז אין לו השגה במהות גדלות המלך)[45].

וכן הוא החילוק בין ישעי' ליחזקאל – דנבואת ישעי', „גדול שבנביאים", היתה כבן כרך שיש לו השגה בגדלות המלך ולכן גדולת מרכבתו של מלך אינה תופסת מקום אצלו, משא"כ יחזקאל, שעיקר ראייתו היתה במרכבה, אלא שראי' זו הביאתו לידי איזו ידיעה והתפעלות מגדלות המלך עצמו.

ויש להתאים זה עם המבואר בספר עבודת הקודש[46] בביאור מרכבת יחזקאל, וז"ל: „מתוך שראה והשיג במר־כבה התחתונה ידע בעליונה . . כי יש כסא למעלה מכסא ומרכבה למעלה מ־מרכבה ורוכב למעלה מרוכב וכבוד למעלה מכבוד, ומתוך שראה ארבע חיות למטה ידע והכיר כי יש דוגמתן למעלה בייחוד האמיתי כי כן הי' מקובל ומתוך שראה למטה חשמל מקיף לכסא הנקרא חשמל החיצון ידע שיש למעלה דוגמתו חשמל הפנימי כו' ועל דרך זה כל מה שראה למטה ידע שיש דוגמתו למעלה" – והולך ומפרש (בעבודת ה־קודש[47]) בנוגע לכל הכתובים איך ש־יגידו בתחתונה וירמזו אל העליונה".

כלומר: מרכבת יחזקאל תוכנה ו־ענינה הוא שהענינים שלמטה הם „דמות העליונות"[48], ולכן מפרט (יחזקאל) ו־מאריך בכל פרטי המרכבה ובאופנה, ומדגישׁ[49] „ומתוכה דמות גו' דמות אדם להנה . . ודמות פניהם גו' ודמות החיות וגו'".

וי"ל שזהו דיוק הלשון „דמות", שמורה על דבר והיפוכו: מצד אחד ראיית הדמות מורה שאינו רואה את הדבר כ"א „דמות" שלו בלבד, וכמשל המסתכל במראה שרואה בה דמות הדבר בלבד: ולאידך מורה „דמות" שאין בה שום מציאות כ"א דמות של הדבר. והיינו דלא רק דע"י ראיית הדמות אפשר לידע בדיוק איך שנראה הדבר עצמו, אלא יתירה מזו – שכל „מציאות" ה„דמות" אינה מציאות כ"א זה שהיא דומה להדבר.

וזהו מה שראה יחזקאל בכל פרטי הענינים דלמטה, שכל ענינם הוא זה ורק זה שהם „דמות העליונות"[50].

משא"כ ישעי', להיותו בן כרך – לא מפרש ומפרט כל הפרטים של המרכבה. כי מלכתחילה לא ראה ה„דמות" כפי שהיא למטה, כ"א את עצם הדבר שלמעלה. דלהיותו בן כרך שגדל בפלטין, הרי כל הענינים מלבד המלך לא תפסו מקום אצלו, עד שלא הורגשו אצלו כמציאות. ולכן אומר „וארא את אדנ"י

45) להעיר עד"ז – מתניא פמ"ב (סא, א) בהגהה.

46) ח"ד ספי"ח.

47) שם פי"ט.

48) ל' עבודת הקודש שם בביאור הכתוב „ומתוכה דמות ארבע חיות".

49) א, ה־יג.

50) להעיר מצפע"נ למו"נ ח"ג פ"א (נדפס בצפע"נ עה"ת בסוף ספר דברים) בביאור מ"ש הרמב"ם שם במרכבת יחזקאל, ד„לפי ביאור רבינו בא הישג יחזקאל כל הנהגה לפי גדר עילה ועלול, גדר צבאות, היינו גדר טבע והנהגה, ומ"מ הוא קודש". ע"ש בארוכה. ולפי זה, המבואר בפנים מתאים גם לדעת המו"נ.

יושב על כסא רם ונשא" ומפרט רק השרפים שהם „עומדים ממעל לו", היינו שזהו פרט בראיית „אדנ"י יושב על כסא".

ג. עפ"ז מובנת השייכות דההפטרה במרכבת יחזקאל בהמשך לקריאת פרשת מ"ת ביום שבו נתנה תורה – לפי שהוא מענינו של יום ומעין המאורע, היינו תוכן החידוש דמ"ת:

גילוי השכינה שבמתן תורה לא הי' רק דבר שלפי שעה, אלא בשביל שע"ז בנ"י יתעלו על ידי עבודתם[51] ולידבק בהקב"ה, שהכח ע"ז בא להם מהתגלות השם במ"ת, שע"ז נקבע בלבנו לתמיד מעמד הר סיני, שעינינו ראו ולא זר כו'[52].

וזהו גם תוכן דברי המדרש[53], שירידת ה' על הר סיני לא היתה רק גילוי לפי שעה, אלא התחלה דמצב העולם חדש לגמרי, ע"י הביטול לתמיד של הגזירה, דעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים – וה־תוצאות של ביטול גזירה זו ובגלוי ה"ז תלוי וע"י עבודתם של ישראל.

ביאור הענין:

מזה גופא שמתארים אותם בשם „עליונים" ו„תחתונים" מובן שבעצם ישנה שייכות ויותר מזה – קשר ביניהם. וב־פרט ע"פ המבואר בכ"מ כי המציאות של כל נברא שלמטה הרי שרשו ומקורו למעלה וממנו נשתלשל, דשורש השור שלמטה הוא מפני שור שבמרכבה וכיו"ב – ועד לשרשו ומקורו שהוא דבר ה' ורוח פיו ית' המהווהו ומחייהו בכל רגע ורגע[54]. וגם „צמיחתו" לאח"ז ה"ז בא ממזלו שלמעלה כמחז"ל[55] אין לך כל עשב כו' שאין לו מזל כו' גדל.

אלא שלפני מ"ת היתה „גזירה" – מלשון גזר וחתך – בין הנברא שלמטה ומקורו בעליונים, ו(במ"ת) כאשר בטלה הגזירה ניתן הכח לכל או"א ע"י עבודתו[56] להמשיך ו„לראות" בכל נברא שלמטה את שרשו ומקורו שלמעלה, עד שמגלה ע"ז אמיתית מציאותו, שלא נמצא אלא מאמיתת המצאו[57].

וכיון שכל התחלות קשות כו'[58], לכן הי' במ"ת (שאז „ואני המתחיל"[53]) גילוי נעלה ביותר

[כמ"ש בזהר[59] „בההוא שעתא כל רזין דאורייתא וכל רזין עילאין ותתאין לא אעדי מינייהו בגין דהוו חמאן עינא בעינא זיו יקרא דמריהון מה דלא הוה כההוא יומא מיומא דאתברי עלמא דקב"ה אתגלי ביקרי' על טורא דסיני. ואי תימא הא תנינן דחמאת שפחה עה הים מה דלא חמא יחזקאל נביאה יכול

51) להעיר מס' השיחות תש"ה (ע' 102) דשלשה דברים ניתנו בשעת מ"ת: א) גליא דתורה, ב) סתרי תורה, ג) כח לעבודה. ע"ש.

52) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ח. רמב"ן עה"ת יתרו כ, ז. ועוד.

53) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.

54) ראה תניא שער היחוד והאמונה פ"א ופ"ג.

55) ב"ר פ"י, ו. זח"ב קעא, ב. וראה גם זח"א רנא, א. מו"נ ח"ב פ"י. וראה מאמרי אדה"ז על מארז"ל (ע' קלה ואילך). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג (ע' תתעו ואילך).

56) ראה דברי כ"ק אדמו"ר מהר"ש (התמים חו' ג ע' כו [קל, א]) דזה שכ' אדה"ז בשער היחוד וה־אמונה (רפ"ג) „אבל אילו ניתנה רשות לעין לראות כו' לא הי' גשמיות הנברא וחומרו וממשו נראה כלל לעינינו", הכוונה בזה – „ראיית העין" בלי עבודה, אבל ע"י עבודה ביכולת כל אחד לראות כו'. ע"ש.

57) רמב"ם ריש הל' יסודי התורה.

58) ראה מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.

59) ח"ב (צג, סע"ב ואילך). וראה גם זהר שם פב, א.

כההוא יומא דקאימו ישראל על טורא דסיני, לאו הכי, בגין דההוא יומא דקיימו ישראל על טורא דסיני אעבר זוהמא מינייהו" — שגם בעת קריעת ים סוף „חמאת שפחה על הים מה דלא חמא יחזקאל נביאה", ובמ"ת הי' יתירה מזה]

— אבל עיקר הכוונה לעולמים היתה „מרכבת יחזקאל", לגלות בעולם איך שכל המציאות של כל פרטיו אינה אלא „דמות" למציאות הפרט למעלה [ולכן הי' אז גילוי המרכבה]. ולכן נקבע ענין זה דוקא להפטרה דיום מ"ת.

ומתורצת ג"כ השאלה הנ"ל — מדוע קבעו הפטרה במעשה מרכבה שלא ניתן להבין לרוב בנ"א, כי אף שפרטי עניני המרכבה שנתפרטו בההפטרה אינם בהבנה והשגה כנ"ל, הרי בכחו של כאו"א להבין ולעמוד על תוכנה הכללי של ההפטרה, שכל פרטי המרכבה שראה יחזקאל הם „דמות", שעל ידם ידע יחזקאל והכיר ב„דמות העליונות".

ד. וע"פ זה יש לבאר ג"כ טעם ה־מנהג „לסיים (הפטרה זו) בפסוק[60] ותשאני רוח גו'"[61] (שמדלגין קאפיטל וחצי) „אף שאינו כתוב כלל אצל ה־מרכבה"[61], ואדרבה, לפי פשוטן של מקראות[62] מדבר הכתוב ע"ד הסתלקות כבוד השם לאחר הדיבור — כי בפסוק זה („ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו") מודגש עיקר החידוש ותוכן הנ"ל דמרכבת יחזקאל.

והענין:

אחד החילוקים דמרכבת ישעי' ומרכ־בת יחזקאל הוא, שבמרכבת יחזקאל מדובר ע"ד החיות והאופנים, ובמרכבת ישעי' — ע"ד השרפים. והרי האופנים וחיות עבודתם ברעש, כידוע ש„קול רעש גדול" זה הוא מהאופנים כמ"ש בברכות ק"ש „והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים לעומתם משבחים ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו", משא"כ עבודת השרפים אינה ברעש.

ובטעם הדבר מבואר[63], שהחילוק בין שרפים ואופנים הוא ע"ד החילוק בין בן כרך שראה את המלך ובן כפר שראה את המלך: הרעש בא מצד החידוש, ולכן ה"ז דוקא אצל בן כפר שראה את המלך, שראיית המלך ורוממותו גורמת אצלו רעש, מחמת החידוש שבדבר, משא"כ בבן כרך שאינו חידוש בעיניו (כ"כ), אין אצלו רעש. ועד"ז הוא החילוק בין השרפים והאופנים.

ובפרטיות יותר[64]:

השרפים משיגים איך שהקב"ה הוא קדוש ומובדל מן העולמות והעולמות אינם תופסים מקום לגבי', אבל האופנים משיגים איך שהקב"ה מהווה כל דבר מאין ליש, ומציאות העולם נתהווה מאמיתת המצאו, ומשום זה ההתפעלות שלהם היא ברעש גדול, מפני שמשיגים האמת איך שהוא היפך מהנראה לעינים, שהעולם נראה ליש ודבר, ובאמת הוא בטל בתכלית, ולכן בא הרעש גדול, כמו אדם שמשיג השגה חדשה והפכית ממה שנראה לעינים ולכן יתהווה אצלו רעש.

---

60) יחזקאל ג, יב.

61) ל' אדמו"ר הזקן בשו"ע סתצ"ד ס"ד.

62) ראה מפרשים שם.

63) ראה לקו"ת ברכה צז, ב. ד"ה מגילה נקראת באוה"ת הוספה למג"א ע' מג (אוה"ת מג"א (הוצאת תש"נ) ע' ערה) ואילך ובסה"מ תרכ"ט ע' עה ואילך. ועוד. וראה מו"ש שם פ"ו.

64) סה"מ תרס"א ע' קצח.

וזהו תוכן החידוש הנ"ל דמתן תורה, שגם במציאות העולם, בתחתונים, יהי' ניכר אמיתיות מציאותו.

ה. ע"פ הנ"ל יש לבאר ג"כ זה שב־מ"ת היו "קולות וברקים וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה"[65]:

אם נפרש כפשוטו לבד – שכוונת ומטרת הקולות וברקים היתה לפעול יראה וחרדה בעולם, בבני ישראל, הרי לכאורה גילוי כבוד השם עצמו, "אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם"[66], די לפעול בהם יראה וחרדה זו, ו־אדרבה, החרדה מחמת קולות וברקים כו' היא חרדה השייכת בעיקר להגוף ואילו היראה וחרדה מצד גלוי כבוד השם פנים בפנים, היא פעולה עמוקה וגדולה ופועלת (גם) בהנפש ועד בנשמ־תא דנשמתא. ובכ"ז היו קולות וברקים כו' ענין עיקרי בההתגלות דמ"ת?

אלא דהן הן הדברים, שתוכן ענין ה"רעש" במתן תורה (הקולות ורעש כו', ויחרד כל העם אשר במחנה, ובלשון הכתוב[67] "ארץ רעשה") אין זה רק רעש הנשמע לאוזן הגשמי שהי' כפרט נוסף בהכנה והקדמה למתן תורה, אלא הוא רעש בתוכנו הרוחני: מחמת החידוש דמ"ת שבכל פרט בהבריאה וכל הברי־אה כולה הי' נראה שאמיתית מציאותה היא לא מה שנראה ונגלה לעיני בשר, שהוא דבר ויש בפני עצמו, אלא מקורו שנתהווה מאמיתת המצאו דהבורא.

ו. תורה היא מלשון הוראה[68], וכ"ש וק"ו כשמגיע היום בשנה שבו ניתנה תורה לישראל, דהימים האלה נזכרים ונעשים[69] – שכאו"א מישראל צריך ללמוד הנוראה מקריאת התורה וההפטרה דיום חג השבועות. וע"פ הנ"ל יש לומר, שיש בזה הוראה בשני הפרטים, בעבו־דתו בעצמו ובעבודתו בזולת:

אף שבנוגע למעשה מרכבה נאמר "אין דורשין כו' אא"כ הי' חכם ומבין מדעתו"[70], ה"ז דוקא "במעשה מרכבה" כפי שהם בתורה שבכתב ושבתושבע"פ – כתובה בלשון הסוד שבתורה[70] (פרטי מרכבת יחזקאל, ספרא דצניעותא וכו'); אבל בנוגע ללימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה על ידי האריז"ל ונתבארה על ידו, ואמר שבא הזמן ש"מצוה לגלות זאת החכמה"[71], הרי כאו"א מחוייב ב־זה[72], ובפרט לאחרי עוד זמן – שנת־בארה בתורת החסידות, ובמיוחד ולאח־רי שנתבארה בלשון חכמי תורה בלשון דהבנה והשגה באופן ד"יתפרנסון"[73], הרי זו "מצוה[74] רמה ונשאה . . דע[75] את אלקי אביך כו' ומביאה ללב שלם".

---

65) יתרו יט, טז.

66) שם כ, יט.

67) תהלים סח, ט.

68) זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק.

69) מג"א ט, כח. וראה רמ"ז בספר תיקון שובבים, הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

70) משא"כ רוב התורה – אף שכל התורה (כדברי השל"ה (יג, ב. קסא, א ואילך. וראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פכ"ג)) מדברת בעליונים ורק מרמזת בתחתונים – כתובה ונאמרה בלשון בנ"א דוקא.

71) תניא אגה"ק סכ"ו (קמב, ב).

72) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א סוס"ד. וראה ג"כ הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות.

73) לשון התקו"ז (ת"ו בסופו). וראה הקדמת מקדש מלך לזהר "כשיפורש להם אמיתות מאמריו". וראה כסא מלך לתקו"ז שם – הועתק בלקו"ש חט"ו ע' 42 הערה 9.

74) ל' אדה"ז בתניא קונטרס אחרון ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב. וראה לוח התיקון שם).

75) דה"א כח, ט.

ועי"ז באים לראות ולהכיר בכל דבר ודבר אמיתית מציאותו שנתהווה מ־אמיתת המצאו.

ועד"ז מובן גם בנוגע לעבודה עם הזולת, שהפצת התורה והיהדות בתוככי כלל ישראל צריכה להעשות מתוך קול רעש גדול[76],

ואדרבה, כאשר עבודת האדם היא עדיין בפנים, בד' אמות של תורה וקדושה, מספיק לפעמים אופן העבודה כמו שהיא, בקול דממה דקה:

אבל כאשר יוצאים מחוץ לד' אמות הנ"ל, ב„קול המונה של רומי"[77], הרי בכדי לבטל קול זה הוא ע"י קול רעש גדול דקדושה, ועי"ז זוכים בקרוב ל־„יתקע בשופר גדול"[78] גדול דוקא שופר דלעתיד, ביחד עם „קול מבשר מבשר ואומר"[79] — מבשר הגאולה, בקרוב ממש.

(משיחות ש"פ נשא תשמ"ה, ש"פ יתרו תש"מ)

---

76) ראה בארוכה עד"ז בלקו"ש חט"ז ע' 340 ואילך.

77) לשון הגמרא מכות כד, סע"א.

78) ישעי' כז, יג. וראה לקו"ת ר"ה ד"ה והי' ביום ההוא (נח, א ואילך).

79) נוסח הושענות דהושענא רבה.